

Avdelningen för hållbar energianvändning
Urban Bergström
Tel. 016-544 2160
urban.bergstrom@energimyndigheten.se

Försvarsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande angående Delbetänkande av utredningen om översyn av ransoneringslagen (1978:268) och prisregleringslagen (1979:978) samt angränsande lagstiftning

Sammanfattning

- Energimyndigheten instämmer i utredningens slutsats att prisreglering och ransonering kan behövas vid sektorsspecifika (el och olja) kriser.
- Energimyndigheten instämmer också i utredningens slutsats att ransonering och prisreglering från ekonomisk synpunkt bör tillämpas restriktivt.
- Energimyndigheten anser att det är viktigt att utredningen i det fortsatta arbetet fokuserar på förslag som utgör ett ramregelverk som tydliggör roller och ansvar för hanteringen av eventuella bristsituationer i elförsörjningen.
- Regelverket bör inte innehålla detaljerade lösningar utan fokusera på att klargöra sektorsmyndigheter och andras övergripande ansvar före och under eventuella elbristsituationer.
- Förslagen bör eftersträva en kontinuerlig upptrappning enligt samma lagrum vilket dels underlättar roll- och ansvarsfördelning såväl före som under en "kris", dels har potentialen att minimera den långsiktiga marknadspåverkan av eventuella ingripanden.
- Energimyndigheten instämmer i utredningens slutsatser att regelverken för hantering av effektbristsituationer på elsidan kan utvecklas men anser att utredningen i huvudsak bör ägna sig åt frågor som rör elenergibrist. I syfte att utveckla den nationella krishanteringen och minska samhällets konsekvenser vid eventuella effektbristsituationer har myndigheten lämnat kompletterande förslag i Styrelsutredningen.
- Energimyndigheten vill påpeka att vissa skrivningar i betänkandet som rör Styrelsutredning möjliggör feltolkningar när det gäller dess syfte och förslagens innebörd men anser samtidigt att det är bra om utredningen tydligt lyfter fram den förbättrade krishantering vid effektbristsituationer som en implementering av Styrelsförslagen kan ge.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndigheten har i sitt svar fokuserat på ransonering och prisreglering för energi.

Specifika synpunkter

6.1 Olja

2.3.2 Lag om försörjningsberedskap på naturgasområdet

Lag (1985:635) har upphävts 2009-01-01 genom SFS 2008:899.

6.1.1 Dagens oljeberedskap (lagar)

Antalet medlemsländer inom IEA är 28.

8.2.3 Pågående arbete inom EU

Utredningen har inte tagit upp det nuvarande förslaget på ett nytt oljelagringsdirektiv COM(2008) 775 final/2 som för närvarande förhandlas i EU-rådet och som kan förändra den svenska lagstiftningen (LBOK 1984:1049).

8.2.4 Slutsatser.....

I det senaste förslaget COM(2008) 775 final/2 på nytt oljelagringsdirektiv föreslår Kommissionen skärpt kontroll och delegering över den bilaterala lagringen mellan medlemsländerna.

6.2 Elsektorn

Utredningen gör bedömningen att regelverken för ransonering och prisreglering inom elsektorn bör utvecklas, och inom elförsörjningen pekar utredningen speciellt på ett sådant behov inför situationen då elenergibrist hotar. Samtidigt sägs i utredningen att det kan finnas skäl att vidareutveckla regelverken för att hantera akut effektbrist och nära förestående effektbrist. Utredningen anser att det är först när marknaden inte längre fungerar som det finns behov av statliga åtgärder samt att det finns behov av förtydliganden när det gäller ansvar och roller kring trygg elförsörjning. Energimyndigheten instämmer i dessa slutsatser men vill samtidigt påpeka att det kan vara mycket svårt att bedöma eller avgöra när marknaden inte längre fungerar. Att besluta när särskilda åtgärder ska initieras kommer därför att vara mycket komplicerat. Det kan mycket väl vara så att åtgärder kan behövas innan en total kollaps av marknaden inträffar, i syfte att försöka förhindra och lindra situationen. Eventuella åtgärder som vidtas måste även vara väl underbyggda så att de inte påverkar eller skadar möjligheterna och förtroendet för en fungerande elmarknad på längre sikt. Otydligheter om vilket regelverk som gäller och vilka åtgärder som därmed kan bli aktuella, vem som har ansvar etc kan riskera att skada marknadens långsiktiga funktion mer än eventuella marknadspåverkande åtgärder om dessa är förutsebara av marknadens parter. Lagstiftning som riskerar att skapa tröskeeffekter kan därför i sig själv riskera att skada marknadens funktion.

Efterfrågeelasticiteten på elmarknaden är låg. Utredningen skriver att den är låg på kort och medellång sikt, i synnerhet för de med fastprisavtal. Men även på lång sikt är elasticiteten låg. El är inte en vara som kan bytas mot något annat. Det finns en viss utbytbarhet i värmesystemet från el till andra uppvärmningssätt. Men i övrigt är el inte en vara som kan ersättas av annat, eftersom bristen på alternativ är få. Dessutom finns det en stor tröghet i att möjliggöra ett ökat utbud. Produktionen begränsas på både kort och medellång sikt av den befintliga produktionskapaciteten. Att bygga en ny produktionsanläggning tar flera år från idé till färdig anläggning. Incitamenten för nya anläggningar styrs bl a av det långsiktiga elpriset.

Tidsperspektivet för de energibristsituationer som kan uppkomma är relativt kort, ett eller eventuellt två år. Under loppet av denna tidsperiod finns det få möjligheter att öka elproduktionskapaciteten. Detta tillsammans med samhällets stora beroende av el och de små möjligheterna att inom en kort tid byta el mot någon annan energiform gör att situationen relativt snabbt kan bli allvarlig. Dessutom finns en påtaglig osäkerhet kring hur länge problemen kan bestå. Osäkerheten kring varaktigheten i en bristsituation kan förhindra att aktörerna, såväl beslutsfattare som myndigheter, elanvändare, elproducenter och elhandlare, vidtar åtgärder.

Så länge som marknaden för el fungerar är det viktigt att låta användarna reagera på stigande elpriser och därmed dämpa efterfrågan. I dagsläget är det få konsumenter som direkt märker av stigande elpriser. Detta ställer krav på nya avtalstyper för prissättning och att elhandlarna kan erbjuda alternativa varianter av prisavtal för att uppnå ett ökat utnyttjande av timavlästa elmätare. Samtidigt ställer detta krav på att elbolag/balansansvariga uppfyller de avtal de tecknat samt aktiva konsumenter eller teknik som styr förbrukning efter signaler om pris. Detta är inget som ska ingå i en utredning om ransoneringslagstiftningen men det är viktiga frågor för att öka försörjningstryggheten för el och stärka marknadens funktionalitet.

Utredningen menar att berörd lagstiftning ska gälla när marknaden inte längre fungerar. Det är i detta sammanhang oklart i vilket läge utredningen anser att marknaden inte längre fungerar. Samtidigt föreslås konkreta åtgärder (t ex införande av en särskild avgift) som kräver att vissa delar av marknaden fungerar. Utan en fungerande marknad fungerar kanske inte heller prissättning och fakturering. Att i ett sådant läge föreslå särskilda avgifter kan enligt Energimyndigheten vålla vissa problem som utredningen inte haft möjlighet att analysera. Att identifiera och planera lämpliga åtgärder kräver mer analyser än de som gjorts inom ramen för utredningen. Införandet av särskilda avgifter i förbrukningsdämpande syfte bör ske innan det är "för sent", dvs medan energibrist hotar men ännu inte lett till total marknadskollaps. Högre priser ska dämpa förbrukningen så att elenergin kan räcka under en längre tid och att ingen blir helt utan el (undvika bortkoppling).

Datum
2009-04-20Dnr
02-09-1154

Energimyndigheten anser att när det gäller elenergibrist behöver det finnas en möjlighet i lagstiftningen för staten att vidta förbrukningsdämpande åtgärder, inklusive ransoneringar. Dessa åtgärder måste vara väl förberedda för att möjliggöra snabb lansering. Energimyndigheten anser att en övergripande lagstiftning bör tydliggöra ansvar hos regering och myndigheter för att tillräckliga förberedelser och beslutsmandat finns. Hur åtgärderna utformas, förbereds och genomförs är de utpekade aktörernas ansvar.

Det finns flera olika situationer som kan medföra att någon form av energibrist uppstår. När det gäller krig finns, som utredningen säger, elberedskapslagen som medger att Svenska Kraftnät tar över driften av elsystemet i Sverige. Vidare betonar utredningen att denna befogenhet möjligen bör finnas i händelse av ödeläggande civila katastrofer. Detta kan Energimyndigheten till viss del instämma i men här behövs ett förtydligande avseende ödeläggande civila katastrofer. Samtidigt finns det med en sådan formulering en utökad risk för de tidigare nämnda tröskeeffekter som kan uppkomma vid övergångar mellan olika lagtexter.

Energimyndigheten vill förtydliga att Styrelsförslagen innebär organisatoriska och juridiska lösningar för att, med givna tekniska förutsättningar, möjliggöra en större hänsyn till samhällskonsekvenserna vid en påtvingad bortkoppling av elförbrukning vid effektbrist än vad dagens system medger. Energimyndigheten anser att vissa skrivningar i betänkandet som rör Styrelsutredning möjliggör för feltolkningar när det gäller utredningens syfte och förslagens innebörd.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Tomas Kåberger. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit avdelningscheferna Josephine Bahr Ljungdell, Susan Linton Royen, Zofia Lublin, Andres Muld och verksjuristen Fredrik Selander, enhetscheferna Maria Malmkvist och Carin Karlsson samt handläggarna Anna Friden, Eva Albäck, Mikael Toll, Urban Kärrmarck och Urban Bergström, den sistnämnde föredragande.

Tomas Kåberger

Urban Bergström